

EERSTE ZEEUWSE FABRIEK VAN RADIOTOESTELLEN “H.J. VAN DER MEER & ZONEN” te VLISSINGEN

DEEL I I I

Tom Rentmeester

DE RADIOHANDEL VAN 1944 (DE BEVRIJDING) TOT 1969

1927 rond logo met golven.

Het nieuwe logo vanaf 1948.

Tijdens de laatste jaren van de oorlog lag de radio omzet van beide winkels door het Duitse radioverbod stil. Adri de Keijzer, de zoon van de filiaalchef Jan de Keijzer te Middelburg, zegt hierover:

“Er hebben de hele oorlog een aantal radio’s op elkaar gestapeld in de winkel gestaan, gewoon in het zicht dus. Af en toe kwamen Duitsers in de winkel en sommeerden mijn vader dan om die radio’s in te leveren. (Het inleverpunt was overigens de nabijgelegen graanbeurs, waarvan thans een bepaald niet gelijkende replica op dezelfde plek op het Damplein staat.)

Mijn vader gaf steeds als antwoord dat het radio’s van klanten waren en dat niet hij, maar die klanten ze moesten inleveren. Verder wist hij echt niet meer wie die klanten waren. Daar is hij dus de hele oorlog mee weggekomen.

Na de oorlog meldden de klanten zich weer en heeft ieder zijn radio weer keurig opgehaald.

Verder had mijn vader een zelfgebouwd ontvangertje, verstoppt onder de zoldertrap, waarmee het BBC-nieuws etc. werd gevolgd.

Het volgende verhaal moet in 1943 of 1944 gespeeld hebben toen ik dus 4 à 5 jaar oud was:

Er meldde zich een Duitse militair in de winkel die een batterij zocht voor zijn zaklamp. Ik zie die zaklamp nog steeds voor me, met van die schuifjes voor rood en groen licht. Er moest een platte batterij in van 4,5 volt. Mijn moeder stond de militair te woord en tja, in deze moeilijke tijden hadden wij natuurlijk geen batterijen meer... Ik wist wel beter en zei onomwonden dat er nog wel batterijen waren en dat die achter de schuifdeur, pal naast de toonbank stonden. ‘Ach, schauen Sie nochmal’, zo iets moet er zijn gezegd. Het was gelukkig een goeie Duitser. Hij is glimlachend de winkel uitgegaan, blij dat zijn zaklamp het weer deed. Er zijn daarna ook geen hordes Duitsers lang gekomen. Mijn klantvriendelijkheid is me toen niet in dank afgenomen...”

Op 3 oktober 1944 startte Philips vanuit het Natuurkundig Laboratorium in Eindhoven met de 15 kΩ-zender “Herrijzend Nederland”.

Boulevard Bankert met geheel rechts nr. 4, de woning van Gillis van Westen (de ouders van Andries) waar bovenop een Duitse uitkijkpost en rechtsonder 2 Duitse bunkers gebouwd waren.

Vliegtuigen van de geallieerden strooiden in september 1944 pamfletten met waarschuwingen over Walcheren uit: zware gevechten werden verwacht, het eiland Walcheren moest direct verlaten worden met meename van niet meer dan men dragen kon. De laaggelegen gebieden moesten gemeden worden wegens het onder water zetten van het land. De geallieerden landden op 1 november bij Vlissingen en Westkapelle en namen met amfibievoertuigen het verdronken Walcheren in bezit.

Vlissingen werd op 3 november en Middelburg op 6 november 1944 bevrijd. Beide steden waren zwaar gebombardeerd, de oorlog had diepe wonden geslagen. De ouders van Andries en Hein van Westen waren gedurende oorlog overleden. Hun strategisch gelegen en door de Duitsers bezette woning aan de Boulevard Bankert 4 te Vlissingen, was grotendeels verwoest.

De woning van Andries van Westen aan de Wilhelminastraat 11 was door de bombardementen op de scheepswerf De Schelde totaal verwoest. Alleen de drie treden naar de voordeur waren heel gebleven. Geheel rechts op de foto Hein en in het midden Andries van Westen.

Het gezin van Andries van Westen moest haar onderdak vinden in de tot gedeeltelijk omgebouwde woning van het winkelpand in de Nieuwstraat 68-70 te Vliissingen (de woonkamer was het kantoor van oom Hein en in het magazijn boven was de slaapkamer). Dit pand was het minst getroffen, het beschadigde dak en de kapotte ramen werden voorlopig met planken dichtgemaakt.

Bij de bevrijding werd de Nederlandse vlag uitgehangen en door een bovenaan de gevel bevestigde luidspreker klonk Radio Oranje/Herrijzend Nederland waar drommen mensen voor het winkelpand naar luisterden.

Hetzelfde gebeurde met het filiaal in Middelburg, Adri de Keijzer vertelt:

“Direct na de bevrijding (6 november 1944) had mijn vader een luidspreker in het klapraam boven de voordeur geplaatst voor nieuwsberichten over het verloop van de oorlog. Het stond vaak bomvol op de stoep.”

Het filiaal in Middelburg, Korte Delft 32, was nagenoeg onbeschadigd en droog gebleven, het zat tijdens de invasie van 1 november 1944 vol met evacués uit de door het water ondergelopen delen van Walcheren.

De voor de Duitsers door Andries van Westen verstopte drie radio's, in de kelder onder de trap achterin de winkel in Vliissingen, vormden daar op het moment van de bevrijding de totale handelsvoorraad. De vraag naar radio's was groot, er kon eindelijk weer legaal in radio's gehandeld worden, maar er waren nauwelijks radio's beschikbaar en er kon maar mondjesmaat geleverd worden. Er heerste een groot gebrek aan grondstoffen bij de fabrikanten en hun producties kwamen traag opgang.

Vooraf de bakelieten Philetta's (BU208) waren uitermate gewild en er werden via lange bestellijsten reserveringen geplaatst. Volgens Ineke van Westen werden vaste klanten en mensen die haar vader een warm hart toedroeg, bevoorrecht in de uitlevertijden...

Philips 208U (1943-1945) bakeliet met op de schaal o.a. "Herrijzend Nederland", f 135 (2xUCH21, UBL21 en UY1 N).

De wederopbouw was aangebroken, maar in plaats van direct opnieuw te kunnen beginnen, moest er eerst heel wat puin geruimd worden... Herstelwerkzaamheden aan de panden kostten veel tijd, energie en geld.

In april 1946 betrok de familie Andries van Westen het herstelde herenhuis van zijn ouders aan de Boulevard Bankert no. 4 in Vliissingen. Ook de infrastructuur in Walcheren lag overhoop en pas in mei-juni 1945 was er weer telefoon in de winkels beschikbaar.

PZC 12 juni 1945.

Zeeuwsch Dagblad 26 mei 1945.

De eerste jaren na de oorlog kampte Philips nog steeds met grote schaarste aan grondstoffen en onderdelen. De 'Plankradio' BX360A uit 1946 was hiervan een noodzakelijk gevolg. Het was een 'uitgeklede' versie zonder kast.

Philips BX360A 'Plankradio' (1946), f 185,- Over de achterzijde 'loopt' een achterwandkarton (2x ECH4, EBL1 en AZ1).

De nieuwe Philetta 209U met het afstemschaaltje bovenop de radio als opvolger van de 208U, werd eveneens een commercieel succes.

209U (1946), f 150,-, later f 135,- en Achterzijde (2xUCH21, UBL21 en UY1 N).

De markt was herstellende, de fabrikanten konden weer beter leveren, de winkels waren ingericht voor verkoop en in de servicewerkplaatsen vloeyde weer het soldeer tijdens de radioreparaties.

Verenigingen, bedrijven en particulieren vroegen voor hun bijeenkomsten geluidsinstallaties te huur, de firma Van der Meer voorzag hierin en dit vormde een welkome aanvulling op het inkomen.

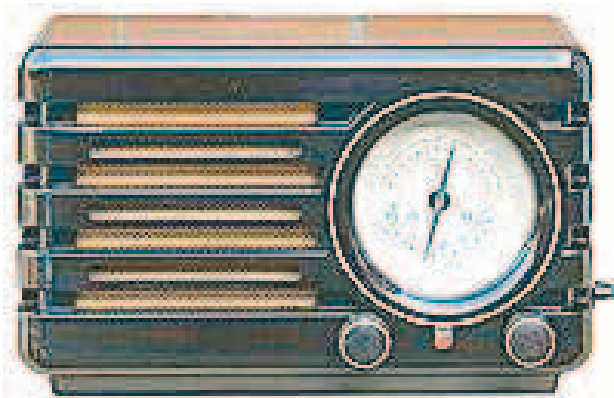
De betreffende geluidsversterker in Middelburg was door de filiaalhouder Jan de Keijzer zelf gebouwd en hierop werden dan 2 of 4 grote 'trechterluidsprekers' aangesloten.

Ook in Vlissingen was een dergelijke geluidsinstallatie aanwezig en er kon naar behoefte onderling worden uitgewisseld. Personeelslid de heer Johannes Kamermand, die tevens de oliehandel runde en altijd een hoed droeg, vervoerde in een groene Chevrolet (rond model bestelauto) de apparatuur naar de plaats van bestemming.

Naast een microfoon op statief voor toespraken en dergelijke werd er op een grammofoon met 78-toeren platen muziek gedraaid.

De ontwikkelingsafdelingen van de radiofabrikanten waren weer druk bezig met het uitvoeren van opdrachten op basis van nieuwe technieken, vormgeving en toepassingen. De slogan luidde: "Koopt Nederlandse waar en U helpt elkaar!"

Philips BX 370U (1947), f 195 (UCH41, 2xUAF41, UL41 en UY41).

Een succesvol vooroorlogs ontwerp (de 470 uit 1938/39) werd uit de kast gehaald en de BX370U ofwel 'Het zonnetje' kwam vernieuwd als U-toestel op de markt.

Belangrijk wereldnieuws eind 1947 was de uitvinding van de transistor (Bardeen, Shockley en Brittain ontvingen hiervoor de Nobelprijs). De germanium kristaldiode kende men reeds, deze werd nu stuurbaar door een derde aansluiting (E), als het rooster bij de buis:

De germanium puntcontactdiode en- transistor als vervanger van de diode- en triode elektronenbuis (B=basis, C=collector en E=emitter). In het gebied van het verontreinigd germaniumkristal van een diode wordt een derde draad E aangesloten. Hierdoor wordt de hoofdstroom (net als de plaatstroom van een buis) stuurbaar. De transistor kan op verschillende manieren geschakeld worden.

Andries van Westen (60 jaar) zag direct de grote voordelen van de compacte en robuuste transistor in: geen hoge plaat- en energievervlindende gloeispanning meer nodig, geen warmteontwikkeling en kwetsbare inwendige lampcomponenten meer...

Het zou echter nog enkele jaren duren voordat de transistor in de radioproducten doorbrak. De transistor moest hiervoor nog verder uitontwikkeld en verbeterd worden voor haar diverse toepassingen. Zo waren ze nog niet erg geschikt voor HF. Van der Meer verkocht ook hoorapparaten. Hier

werden de transistors het eerst ingezet als LF-versterker.

In 1947 werd enkel met Philishave geadverteerd en in 1948 weer met radio(reparaties) en -onderdelen. Het logo werd in de stijl van de tijd vernieuwd.

Er werd sterk ingezet op het aanwezige vakmanschap in het bedrijf. Oude radio's werden opgeknapt en zo nodig gerepareerd, ook door particulieren, hetgeen weer omzetverhoging in onderdelen genereerde. Als de consument er niet in slaagde het toestel zelf te repareren en vaak verprutst had, werd het alsnog ter reparatie aangeboden...

Ook voor het 'vrouwen-verdriet' bood de vakman een oplossing... zoals onderstaande advertentie uit 19 november 1948 laat zien:

PZC 16 november 1948. 21 oktober 1948.

19 november 1948.

Naast radio werd het huishoudelijke artikelenpakket steeds verder uitgebreid. Stofzuigers en scheerapparaten waren reeds erg populair, maar nieuwe producten om het huishoudelijk werk te verlichten en het leven te veraangenamen dienden zich aan en trokken sterk de belangstelling van de consument die na de jaren van ontbering weer wat luxe wilde proeven. Philips en Erres haakten hierop in en zelfs de radiofabrikant Waldorp kwam met een stofzuiger, evenals HMV (His Master's Voice)...

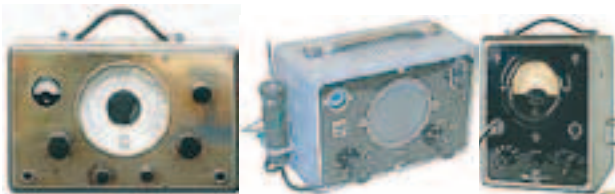
Werkplaats H.J. van der Meer te Middelburg (foto en omschrijving meetapparatuur Adri de Keijzer).

STOFZUIGERS	
EXCELSIOR	f 108.60
ERRES	f 150.—
WALDORP	f 135.—
HOLLAND ELECTRO	f 135.—
ERRES BOENMACHINES	
	f 137.—
STRAALKACHELS	
2 ELEMENTEN	f 22.—
3 ELEMENTEN	f 29.85
STRIJKIJZERS	
	f 12.—
ERRES VERWARMINGSDEKENS	
VOOR VOLWASSENEN	f 31.85
VOOR BABY'S	f .....
VERWARMINGSKUSSENS	
PHILIPS HOOGTEZON	
BIOSOL	f 240.—, f 300.—, f 390.—
PHILIPS INFRAPHIL	
	f 36.—
PHILISHAVE	
DROOGSCHEERAPPARATEN	
	f 39.—, f 47.—

Huishoudelijke artikelen bij Van der Meer, PZC 1 december 1948.

Om een goede en snelle service te kunnen verlenen werd ook de werkplaats te Middelburg professioneel opgezet en van de nodige meetapparatuur en servicedocumentatie voorzien. Op de foto staan van links naar rechts de volgende apparaten:

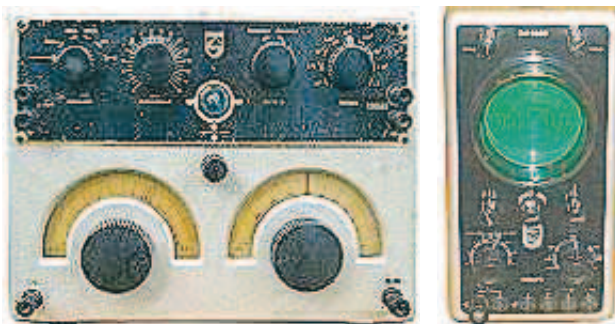
> - HF servicegenerator, Philips GM2883 (liep van 100 kHz tot 30 MHz), AM-gemoduleerd (foto rechtsonder blz. 108).

> - Buisvoltmeter, Philips GM6004.

> - Een door Jan de Keijzer gebouwd universeel meetapparaat voor spanningen, stromen en weerstanden. Moet wel van voor de oorlog zijn.

> - Signaal tracer, Philips GM7628, een handig ding om trap voor trap door een ontvanger te gaan en vast te stellen waar nog wel signaal aanwezig was en waar niet meer. Tussen die twee punten moest het defect gezocht worden.

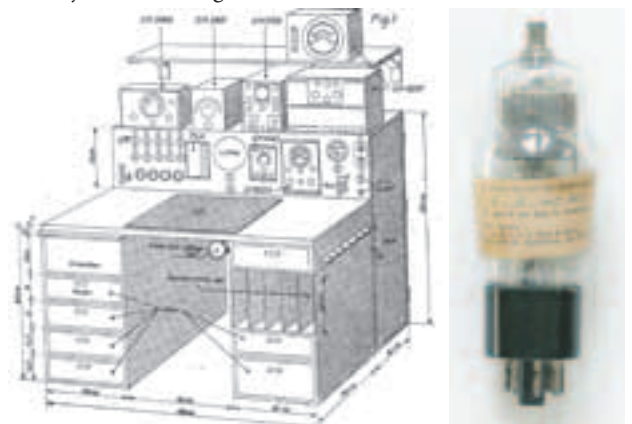
> - Een Oscilloscoop, Philips GM5650. Nuttig bij TV-reparaties.

> - Een toongenerator, Philips GM2307. Dit apparaat is een zwevingsgenerator, waarbij het signaal van twee HF-oscillatoren wordt gemengd. De output van het apparaat is de verschilfrequentie van de twee oscillatoren. Er bestaat ook een uitvoering met de twee oscillatoren onderin. Omdat het daar koeler is dan bovenin de kast, zou dat de stabiliteit ten goede kunnen komen.

> - De laatste is een buizenmeetkoffer. Het deksel staat omhoog geklapt. Daarin zat een grote tabel met buisinstellingen en hoe je de knoppen A, B, C, etc. moest zetten voor de juiste pinaansluiting.

> Op de voorste werkplek staat nog een Philips universeel-meter.

> Op de achterste een Amroh HV216 bouw pakket dat Adri de Keijzer in elkaar gezet heeft.

Links: De werkbank was door Jan de Keijzer zelf gebouwd en afgeleid van een voorbeeld uit Radio Wereld nr. 15 van 1948. Rechts: Door Jan de Keijzer op 6/11/1945 geteste buis met 40% emissie (foto Adri de Keijzer). Hiermee kon de klant overtuigd worden in geval van een nodige vervanging...

De winkel in Middelburg aan de Korte Delft 32 werd in 1948 verbouwd: (met name) het woongedeelte en uitbouw achterzijde voor de werkplaats.

De voorgevel van de winkel bleef zoals hij was, boog met glas-in-lood, bronzen pui en grijze vierkante tegeltjes. Ook de naam H.J. van der Meer & Zn in neonletters bleef gehandhaafd.

Het winkelinterieur te Middelburg. In de kast batterijen, gloeilampen en diverse onderdelen. Op de toonbank een display van Philips Argenta lampen (foto Adri de Keijzer).

De techniek maakte fikse vorderingen en de vraag naar luxere (=duurdere) toestellen met betere prestaties steeg. Meer golfbereiken, dus meer zenders (wereldnieuws), toonregelingen, zwaardere versterkers (dubbele eindbuizen/balansschakeling) en grotere luidsprekers in combinatie met fraai vormgegeven kasten kwamen weer hoog in het wensenpakket van de consument.

De stem der wereld komt zuiver tot U

door zo'n moderne RADIO van

H. J. & D. MEER & ZONEN

VLISSINGEN - NIEUWSTRAAT 68-70
MIDDELBURG - KORTE DELFT 32

PZC 31 mei 1949.

Het bakelieten radiotoestelletje van Philips BX290U is een juweeltje qua vormgeving en een collectors item voor de radioverzamelaars. Het plexiglazen front werd ontworpen om de lichtstralen van de schaalverlichting te geleiden en te verspreiden over de voorkant van het toestel.

BX290U (1949) f 155 (UCH42, UAF42, UBC41, UL41 en UY4 en Philips televisie TX594U (1948), model voor experimentele uitzendingen.

RADIO-REPARATIE
is geen
KINDERSPEL

Raakt Uw radio defect, laat dan niemand knutselen aan het toestel. Dit kan het geval veel erger maken. Neem geen enkel risico... vertrouw Uw radio alleen toe aan

H. J. & D. MEER & ZONEN

VLISSINGEN - NIEUWSTRAAT 68-70
MIDDELBURG - KORTE DELFT 32

PZC 19 november 1949

EXPERIMENTELE UITZENDINGEN TELEVISIE.

VOOR DE OORLOG

Philips had reeds in 1928 de eerste Philips televisie gepresenteerd en in 1930 televisie-proefuitzendingen uitgevoerd. In 1937 werd in de Vlissingse openbare bibliotheek het boek 'Bouw zelf uw televisie ontvanginstallatie' van F. Kerkhof opgenomen. Hierin werd het beeldweergavesysteem met de mechanische schijf van Nipkow of met de elektronische beeldbuis Philips DG7-1 (7,5 cm doorsnede) beschreven. In 1938 leverde Philips televisietoestellen in Engeland waar de TV-zender te Londen reeds operationeel was met 405 lijnen. In Vlissingen en Middelburg konden amateurs deze Engelse TV-zender met hun zelfgebouwde toestellen ontvangen. De Middelburgse Courant schreef per 15 juli 1939: *Krijgt Nederland binnenkort ook televisie-uitzendingen? De technici zijn gereed en wachten.... Maar de kosten zijn zeer hoog.* De Vlissingse Courant meldde 29 juli 1939 in haar artikel 'Het wonder der televisie': *De televisie doet haar intrede in Nederland. In verschillende steden van ons land (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Arnhem en Eindhoven) worden door amateurs tegenwoordig televisiecentra opgericht*. De oorlog echter strooide roet in het eten...

NA DE OORLOG

Tijdens de oorlog 1940-1945 werd de uitontwikkeling van de televisie voor Nederland door Philips in het geheim doorgevoerd. In 1946 toonde Philips haar noviteiten: ruimtelijke geluidsweergave (stereo) en de vorderingen op televisiegebied. De experimentele televisie-uitzendingen in 1948-1950 vanuit de ELA-zender te Eindhoven werden uiteindelijk ook in Goes, Vlissingen en Middelburg ontvangen. Philips had in het land ca. 400 televisies uitgezet om de uitzendingen te kunnen beoordelen, de verwachte reikwijdte van de zender was aanvankelijk 60 km en vliissingen ligt ca. 160 km van Eindhoven verwijderd...

Het Zeeuwsch Dagblad 30 maart 1949 schreef: *Succes voor Zeeuws technici. Philips televisie-uitzendingen te Kloetinge (nabij Goes) ontvangen.* Het was de primeur voor Radio Van den Broek die met een zelfgebouwde TV en een 16 meter hoge mast met een antenneversterker de Philips uitzendingen kon ontvangen.

In Breskens had het Radio-Electrisch Bedrijf W. van der Walle, in augustus 1948, de eerste TV-ontvanger van Zeeuws Vlaanderen afgebouwd. De toegepaste kathodestraalbuis was de Philips DG 9-4 (10,3 cm) en de ontvangst was van de Engelse zender te Londen op 230 km afstand (een oud radio-amateurgezegde luidt: water geleidt goed).

In Zeeuws Vlaanderen had Jacques van Sorgen uit IJzendijke na de oorlog goede contacten met firma Van der Meer in Vlissingen. Hij bouwde met hulp van Andries van Westen zelf een werkende TV met een oude radarbeeldbuis. Bedenk wel: zonder meetinstrumenten en met onderdelen die veelal uit de legersloop kwamen. Zijn zoon Adrie van Sorgen herinnert zich als manneke van 4 à 5 jaar een bewegende voetballer of iets dergelijks op het kleine groene schermje gezien te hebben. Hieruit blijkt dat Andries van Westen zich wel bezig hield met vroege televisie-experimenten en zich verdiepte in deze techniek, maar verder een afwachtende houding aannam tot Philips met de verkoop van haar eigen geproduceerde televisies zou starten.

Eind 1949 werden de experimentele uitzendingen vanuit Hilversum in het voorjaar van 1950 aangekondigd. Adrie de Keijzer was toen 10 jaar oud en herinnert zich dat zijn vader het signaal van de hoge TV-antenne versterkte en hiermee experimenteerde om voldoende ingangssignaal voor de televisie TX400A te krijgen.

De antennes werden in het begin met platte lintkabel (300 ohm) met de televisie verbonden. Omdat er in Zeeland zich een hoog zoutgehalte in de lucht bevindt, traden er na verloop van tijd grote signaalverliezen op door zoutaanslag tussen de geleiders. Met de zogenaamde schuimkabel was dit minder het geval en met de coaxkabel (60 of 75 ohm) werden de beste resultaten behaald.

Philips 'Hondehok' TX400A (1950) en Philips TD1410U (1951) met ronde beeldbuis.

VOORJAAR 1950 TELEVISIE!

Aanvang experimentele uitzendingen uit Hilversum.

In het komende voorjaar kunnen de eerste openbare televisie-uitzendingen in ons land tegemoet worden gezien. De regering zal haar standpunt ten opzichte van de over het televisievraagstuk ingediende rapporten binnen enkele dagen bekend maken. Waarschijnlijk gaat de regering accoord met invoering van het systeem der 625 beeldlijnen en met de onmiddellijke aanvang van experimentele uitzendingen uit Hilversum.

De Nozema, zo bericht de Maasb., zal dan toestemming krijgen voor de bouw van een televisie-zender, die ter beschikking van de N.R.U. wordt gesteld. In de radiounie zijn alle omroepverenigingen, die voor de experi-

menten grote bedragen beschikbaar stelden, verenigd. De televisiestaf van de Philipsfabrieken te Eindhoven zal samenwerken met de Hilversumse technische staf om op deze wijze de in Eindhoven begonnen proefnemingen voort te zetten. Philips zal beginnen met massa-vervaardiging van televisietoestellen, gebaseerd op het 625-lijnen systeem, dat uitwisseling met het buitenland van de kostbaarste programma's mogelijk maakt. De eerste televisie-periode in Nederland is voorlopig vastgesteld op 10 jaar.

In de memorie van antwoord op het voorlopig verslag van de Onderwijsbegroting van O.K. en W. deelt de minister mede, dat de televisie niet buiten het definitieve omroepbestel zal vallen. Gedurende twee jaren zullen experimentele uitzendingen worden verzorgd.

PZC 12 december 1949.

Erres KY313U (1951) met ronde beeldbuis.

Net voor de watersnoodramp van 1 februari 1953, welke ook in Vlissingen had toegeslagen (binnenstad onder water), had Firma Van der Meer het pand Walstraat 62 aangekocht (was voorheen een slagerij). De verhuizing vanuit de Nieuwstraat naar het nieuwe adres was reeds begonnen, maar gelukkig stond de voorraad nog gedeeltelijk droog op de eerste verdieping. Per 1 april werd de nieuwe zaak in Radio en Elektrisch Huishoudelijke Artikelen geopend:

Woensdag
1
APRIL

OPENT

H. J. VAN DER MEER & ZONEN
de nieuwe zaak in
Radio- en Elektrisch Huishoudelijke Artikelen
WALSTRAAT 62 - VLISSINGEN

Wij willen U
garnen in de
gelegenheid
om ook
te komen
beschikken
Geopend:
van 2 tot
6 uur a.m.

PZC 30 maart 1953.

Andries van Westen was toen 65 jaar en zijn broer en compagnon Hendrik 60 jaar. Ze zagen deze investering als een appeltje voor de dorst voor als ze gepensioneerd zouden zijn en gestopt met werken (over 6-7 jaar). De opkomst van de televisie en het groeiend aanbod van nieuwe artikelen voor de consumentenmarkt boden goede perspectieven voor de toekomst van het bedrijf.

De nieuwe winkel Walstraat 62 in Vlissingen.

Beneden was de winkel van ca. 150 m² oppervlak en hierachter een ruime werkplaats met 2 verdiepingen. Naast het ca. 5 meter dieper gelegen portiek met ingang deur, was aan elke kant een etalage, waarnaar in de advertenties werd verwezen met 'zie onze etalages'.

Etalages waren in die tijd enorm belangrijk, veel mensen keken hiernaar als vrijetijdsbesteding tijdens de avonden en weekeinden.

Ook de aan het pakket toegevoegde wasmachines, koelkasten en huishoudelijke artikelen konden hier de ruimte vinden.

Naast radio en televisie wonnen de draagbare radio, grammofoon en bandrecorder steeds meer aan populariteit, muziek was geliefd als hobby. Ook in het onderwijs werd veelvuldig van de nieuwe geluidsregistratieapparatuur gebruik gemaakt.

Philips EL3530 bandrecorder, LX437Ab draagbare radio en AG2113 grammofoon.

De buizentechniek voor de draagbare radio was vanwege het grote batterijgebruik niet ideaal, het volgende krantenartikel voorspelde een omwenteling in de radiotechniek:

Radio's zonder lampen

(Van een speciale verslaggever)

Philips Eindhoven heeft, naar wij vernemen, een radio- en versterkerapparaat gefabriceerd, die geheel zonder elektrische radiolampen werkt. Deze apparatuur is de vorige week gedemonstreerd te Delft voor een gezelschap van technici. De kwaliteit van het geluid door het nieuwe apparaat geproduceerd, bleek uitstekend.

Philips heeft bij de uitwerking van de „lamploze versterker“ gebruik gemaakt van zg. transistors, stukjes metaal, die ongeveer zo groot zijn als een kwartje en die voornamelijk bestaan uit germanium. Dit metaal neemt — zonder dat het verhit behoeft te worden, zoals de elektronenbuis — volkomen de functie van deze buis over.

In de Verenigde Staten wordt reeds geruime tijd met transistors geëxperimenteerd. Er is reeds een televisietoestel gedemonstreerd, waarin de enige lamp... de beeldbuis was. Dat ook Philips er in slaagde in ons land dat systeem uit te werken, was tot nu toe niet bekend.

Mocht men overgaan tot het gebruik van transistors op grote schaal, dan zou dit een revolutie kunnen veroorzaken in de elektronische industrie.

Behalve in radio, televisie en versterkerapparaat zijn transistors ook te gebruiken in tal van andere apparaten en instrumenten, bijv. gehoorapparaten — die hierdoor zeer klein van afmeting zullen kunnen worden — en voor de aanleg van

Hoe Philips **BI-AMPLI** met 2 gescheiden geluidskanalen het radiotoestel principieel vernieuwt

Oud: ...
Nieuw: ...

PHILIPS

Collectieve advertentie PZC 19 januari 1955.

Op de Firato in september 1957 presenteerden de fabrikanten hun noviteiten in de oude RAI te Amsterdam. De Firato was een elektronicabeurs welke vanaf 1950 tot 1998 werd gehouden.

De Fiat SA 2040 A € 298,-
 • 4LW's wisselbaar ontvangen • 2 buizen
 • 1 geluidskanaal • 2 luidsprekers • Afstem-org
 • Instelgel knop • Afstemorg: 614274328

SA 2021 A € 373,-
 • 4LW's wisselbaar ontvangen • 2 buizen
 • 1 geluidskanaal • 2 luidsprekers • Afstem-org
 • Instelgel knop • Afstemorg: 614274328

FIRATO Uw bezoek aan onze stand op de Firato om 50-55 zullen wij naar op prijs stellen. **FIRATO**

Deel uit collectieve Aristona advertentie PZC 18 september 1957.

De lage Philips radio's met luidsprekers aan de zijkant waren de trendsetter voor een komende zeer populaire serie: de **Plano's**.

FRIDOR
PHILIPS
GRAMMOFOON PLATEN

PLATEN-SPELERS
 GRAMMOFOON
 PLATEN

VANAF 12,75
 PER MAAND
 PLATEN-
 SPELER
 + 10 PLATEN
 NAAR KEUZE

H. MEER & ZOON
 WALSTRAAT 62
 VLISSINGEN

PZC 13 september 1955.

Aan het typenummer van de Philips televisies kon men het diagonale beeldformaat in inches aflezen: 14TX = 14" = 35 cm diagonaal, 17TX = 17" = 43cm en 21TX = 21" = 53 cm.

14TX123U en 17TX170 (het 'paardegebijt' uit 1957).

Philips B5X73A en Philips B7X73A uit 1957.

Philips presenteerde in haar stand op de Firato 1957 een collectie TV-meubelen en de nieuwe serie TV's met de bedieningsknoppen van voren onderin weggewerkt, waardoor het beeld in een grotere verhouding met de kast kwam te staan (groter beeld, kleinere kast).

Philips 17TX180U en 21CX152A (grootbeeld TV-meubel) uit 1957.

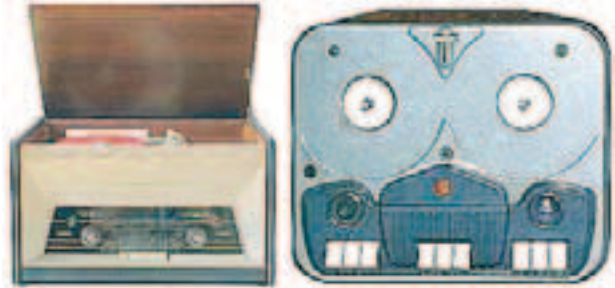
BETERE GELUIDSKWALITEIT 'HIGH FIDELITY' WERD GEÏNTRODUCEREED: RADIO-GRAMMOFOONCOMBINATIE BANDRECORDER

Philips luidsprekerbox AD5035 (1957) en High-Fidelity versterker AG9013 (1958).

Philips pick-up AG2012 en Philips "Mignon" AG2100 uit 1957.

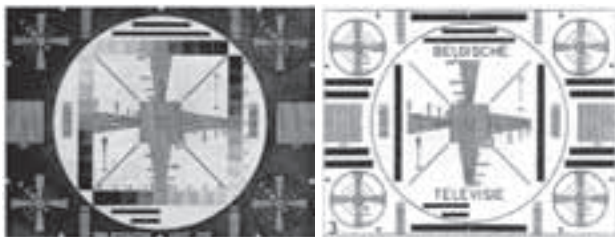

Philips radiogramfooncombinatie H4X73A en bandrecorder EL3516 uit 1957.

Onze familie behoorde in 1956-1957 tot een van de eerste TV-bezitters in Ovezande. Het toestel, een Philips 17TX170A (43 cm beeldbuis) en de kolossale antenne, werden geleverd door de plaatselijke leverancier Fa. A. Boonman welke pas een nieuwe zaak had opgezet.

Omdat Goes toen nog geen televisietoren had, keken we voor Nederland (1) naar de zender Lopik (kan. 4), voor België naar Ruislede (kan. 2) en voor België-Frans naar Brussel (kan. 8). Bij bepaalde weersomstandigheden zoals zware mist, konden we soms ook Duitsland ontvangen, maar hadden we ook wel eens slecht beeld...

Eind 1957 kwam de zender Goes in de lucht en werd de antenne omgebouwd naar kanalen 7, 8 en 10, hetgeen een betere ontvangst opleverde.

RETMA-testbeeld Nederland en testbeeld België.

De Nederlandse televisie-zenders na 1957.

Kanaal	Frequenties	Zender
1	40— 47 MHz	
2	47— 54 MHz	Ruislede
3	54— 61 MHz	Luik
4	61— 68 MHz	Lopik
5	174—181 MHz	Roermond
6	181—188 MHz	Irnsun (Smilde)
7	188—195 MHz	Goes, Markelo
8	195—202 MHz	Brussel (Frans)
9	202—209 MHz	Langenberg
10	209—216 MHz	Brussel (Vlaams)

En in 1957 verscheen eindelijk de eerste Philips transistor-radio op de markt:

Philips L3X71T 'Sharpie' en zijn achterzijde/binnenwerk (rechtsonder een gemonteerde transistor, men had net als bij de buizentechniek ronde gaten in het chassis gemaakt. De transistor werd met een isolatietule in het gat geklemd).

De volgende transistoren zijn in de Philips Sharpie toegepast (in het blokschema van links naar rechts): OC44 (zelfoscillerende mengtransistor), 2x OC45 als MF-versterkertransistor, OA79 (detectie-/dempingsdiode, 2x OC71 als LF-versterkertransistor en LF-stuurtransistor, 2x OC72 zijn de eindtransistoren.

Het blokschema (superheterodyne, dus met MF) van de transistorradio is in principe hetzelfde als van een buizenradio.

Spoedig werd het Philips programma uitgebreid met een aantal nieuwe transistorradio's:

Uiteraard werden de Philips transistorradio's ook onder de naam Aristona en Erres uitgebracht, waardoor Philips op de markt breed inzette. Er kwamen uit Japan ook rechtuit-ontvangertjes (Boy's Radio) tegen een zeer lage prijs op de markt, uiteraard was de ontvangstkwaliteit hiervan minimaal.

Bouwdozen op basis van halfgeleiders uit de Philips Pionier serie waren leerzaam en razend populair.

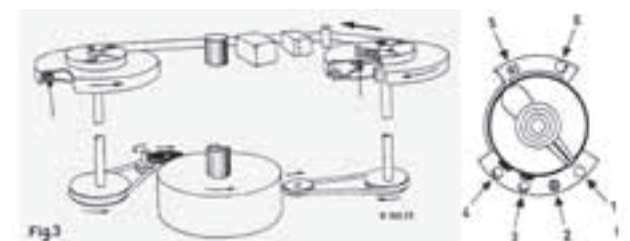
Diode OA79 + 2x transistor OC13 + OC14.

Op 10-jarige leeftijd kreeg ik zo'n Pionier I bouwdoos, een geweldige ervaring om 's avonds in je bed naar je zelfgemaakte radio te luisteren! Ik vermoed dat toen de basis werd gelegd voor mijn latere beroepskeuze. De bouwdoos werd gekocht bij de pas geopende elektrowinkel Boonman te Ovezande (later mijn werkgever, hierover meer in het volgende deel IV). Twee jaar daarna heb ik ook nog de Maxwell Pupil gebouwd. In 1960 kwam de Philips bouwdoos AM21 (all transistor tafelradio) op de markt.

Thuis was het een en al radio en muziek (ik had oudere broers en het was midden in de 'rock and roll tijd'). Jan Kuijpers citeert mij in zijn boek 'Brommers, gitaren en spandoeken': *In 1958 op een mistige avond kunnen we zelfs een Duitse TV-zender ontvangen, plotseling staan zij daar: Bill Haley and his Comets... Het beeld en het geluid waren slecht, maar we hadden hem in levende lijve zien swingen op de buis. Sensationeel!*

Eind vijftiger jaren thuis, de geluidinstallatie bestond uit een Philips pick-up AG2140, een bandrecorder EL3517, een door mijn oudste broer gebouwde luidsprekerbox en een versterker gebouwd door een plaatselijke radio-TV-technicus de heer C. Maat (NVHR-lid). Er zijn hiermee heel wat tienerfuifjes opgeluisterd.

EL3517 de bandloop met aandrijving en de monoknop-bediening.

Te Middelburg kreeg de voorgevel in 1958 een drastische facelift, het glas-in-lood raam werd vervangen. Achteraf erg jammer, maar in die tijd ging moderniseren vaak ten koste van authenticiteit, je moest met de nieuwste ontwikkelingen en trends mee (het glas-in-lood gaf waarschijnlijk toch een wat te oubollige uitstraling).

De werkplaats verhuisde naar de eerste verdieping, vroeger de woonkamer.

1958. Verbouwde winkel in Middelburg, het woongedeelte ging deel uitmaken van het bedrijf (in 1966 werd het pand rechts Korte Delft nr. 30 er bijgetrokken).

PZC 20 mei 1960, de nieuwe platenbar in Vlissingen. Ernaast de radio-technische grondlegger van het bedrijf Andries van Westen (1878-1969).

In 1959 werd Andries van Westen 72 jaar. Hij wou stoppen met werken en eindelijk van zijn pensioen gaan genieten. Hij vond een bedrijfsleider voor de winkel en in 1960 werd de bedrijfsvorm omgezet naar een CV (Commanditaire Venootschap).

Beherend venoot en bedrijfsleider in Vlissingen was de heer W.J. van de Grift (1924-2011) welke in de woning boven de zaak ging wonen en A.H. van Westen was financieel venoot.

Het logo vanaf 1960.

De beherend venoot had tevens financiële volmacht, dit bleek later een zeer riskante constructie, waarbij het gehele familiekapitaal in de waagschaal werd gesteld.

Aankankelijk had Andries van Westen als financieel venoot nog behoorlijk invloed op het beleid en bedrijfsvoering, maar dat nam naarmate hij ouder werd steeds verder af...

Het bedrijf en pand in de Korte Delft 32 te Middelburg werden op 14 november 1961 verkocht aan de bedrijfsleider Jan Lodewijk de Keijzer en zijn vrouw Maria Cornelia Vermeulen. Er werd met de gebroeders Van Westen een regeling getroffen voor de 'goodwill'. Zij bleven de firma naam H.J. van der Meer en Zn voeren, zodat Jan de Keijzer geregeld werd aangesproken met *meneer Van der Meer*.

Adri de Keijzer zegt verder: "Per 30 juni 1966 kochten mijn ouders het naastgelegen pand, Korte Delft 30, dat is het pand rechts, dus in de richting van de Lange Delft. De panden waren ruimtelijk in elkaar 'vervlochten'. Mede daarom waren er enkele doorbraken in tussenmuren en een algehele verbouwing van de voorgevel (pui) van nr. 30 nodig. Vanaf die tijd was nr. 30 min of meer de witgoedafdeling en nr. 32 voor radio, TV, etc."

De beide zelfstandige winkels in Middelburg en Vlissingen bleven aanvankelijk wel samenwerken op gebied van inkoop, advertenties, acties en dergelijke.

Zeeuwsch Dagblad 9 maart 196. Blaupunkt verovert Nederland.

De jaren '60 zijn revolutionair te noemen op het gebied van televisie (vooral met de komst van de kleuren-TV in 1966), radio- en HiFi stereo apparatuur, spoelen- en cassetterecorders.

De FM-radiozender te Goes werd pas in 1962/1963 operationeel (elders in Nederland vanaf 1954).

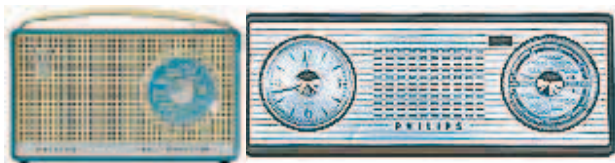
De succesvolle Philips Plano reeks van tafelradio's werd met meerdere modellen uitgebreid. Nieuwe opties als nagalm en stereoweergave voor pick-up werden toegevoegd.

Philips B6X23A en B5X23A uit 1962.

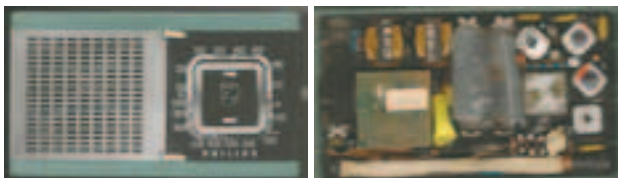

Maar bij de jongeren/tieners veroverden vooral de transistorradio's de markt.

Philips portable transistorradio L3X90T f 158 en draagbare klokradio (met Zwitsers uurwerk) L2X94T. f 198 (1960).

In die tijd (1959-1963) zat ik op een jongenskostschool en bij St. Nicolaasfeesten en verjaardagen waren transistorradio's, grammofoons en Philips bouwdozen de ultieme geschenken. De L3X90T was in verschillende kleuren leverbaar (o.a. rood, blauw, geel etc.) en een van de meest gangbare modellen. Zelf kreeg ik een compacte transistorradio, de Fanette, van Philips. Het voordeel was dat hij goed was te verstoppen en een oortelefoon bezat, zodat ik 's avonds in bed naar de nieuwste hits op Radio Luxemburg en Veronica kon luisteren...

Philips Fanette L0X91T, LG-MG, 7 transistoren (OC44, 2x OC45, OA85, 2x OC71 en 2x OC72). Voeding op 3 penlite batterijen van 1,5 volt.

**Lichtfeest in de Walstraat....
cadeau-koopfeest bij VAN DER MEER**

Speciale aanbieding
t.g.v.
PHILIPS PORTABLE
2 golflijnen
(middelen- en lange golf).
Van f 78,- nu f 69,-

*'s Prachtig St.-Nicolaasgedroes extra voordelig ....
niet wettelijk bij de radio- en l.a.-specialist

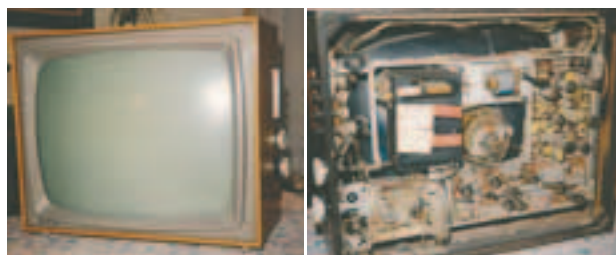
van der Meer
WALSTRAAT 62 VLISSINGEN TEL. 01184-2177

PZC 28 november 1963.

De tienergrammofoon AG9148 (1960, UCL82 en UY85) en de stereoversie AG4156 (1961, 2x UCL82 en brugel).

Op 15 november 1962 werd in het Concertgebouw te Vlissingen een Philips show gehouden. Hier stonden de nieuwste Philips producten ter demonstratie opgesteld. Van der Meer Vlissingen adverteerde in de PZC met een uitnodiging tot een bezoek aan deze show. Er was een kans om een dan aangekochte TV-toestel terug te winnen. Dit soort beurzen en shows waren erg in en boden de handel en de consument kennis te maken met de nieuwste technische snufjes.

Philips 23TX490A (1963) met Direct Vision beeldbuis (zonder voorzetglas). Rechts de achterzijde met servicevriendelijk scharnierbaar chassis.

ZONDER STROMING CONTACT OVERAL MUZIEK MET
PHILIPS TRANSISTOR-PORTABLES

Verkeersvrijbende toestellen!
Dank zij twee transistoren zijn ze overal
veelal licht en gemakkelijk te nemen
kroonlijst, met een speciale voor
toestellen - voor een gemak
voor een met! Bovendien, wat een veelzijdigheid
en groter is geschikt in de kerk, in de auto,
op kantoor, alvorens in de draagkoffer - en gemak
met 3 pen, waaraan u meer wilt.
Vraag naar demonstratie van deze kleine, gemak-
kelijk draagbare transistor-radio's.

PHILIPS draagbare RADIO

PZC 27 april 1960.

sssssssssssssssst,

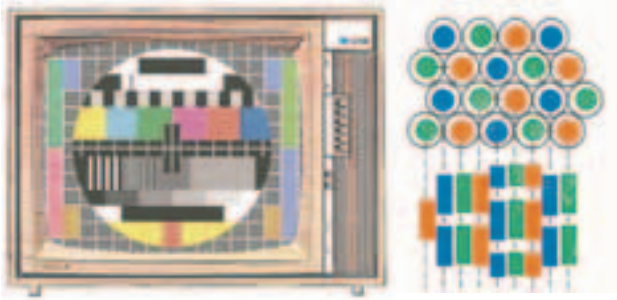
vader gaat opnemen

H.J. VAN DER MEER & ZONEN

PZC 10 juli 1963.

Philips kleuren-TV (1966) 90 graden beeldbuis en K6-chassis. Rechts: Convergentie RGB-stralen.

De Philips technische servicecentra gaven speciale cursussen in de KTV-techniek. In 1967 werden de eerste KTV's geïnstalleerd, de nog op buizen gebaseerde 'bakken' waren loodzwaar en moesten met de nodige voorzichtigheid vervoerd worden.

Omdat voor kleurentelevisie dezelfde antenne als die van zwart-wit TV's gebruikt kan worden, werden veel proefplaatsingen gedaan:

PZC 18 januari 1968. Collectieve Philips advertentie (ook fa. A. Boonman werd hier als dealer vermeld).

ZIE AL DEZE TOP-TV-PROGRAMMA'S IN KLEUR...

Olympische winterspelen
 Dubbelspion
 Agent 88
 Lucy show
 Bonanza
 Thunderbirds
 de Wrekers
 Skippy
 Lulpaerd op schoot
 Stormvloed
 Vliegende Non
 de Flintstones

Paulus de Boskabouter
 Mr. Terrific
 Mies en scene
 Voor de vuist weg
 en verder
 opera's,
 operettes,
 toneelstukken,
 balletuitvoeringen,
 kunstprogramma's,
 documentaires,
 sportuitzendingen
 en speelfilms

...OP DEZE TOP-KLEUREN-TV...

ERRES RS 9685 F. 2998,-
 als **ERRES RS 9686 F. 3098,-**

geschikt voor ontvangst van alle Nederlandse en Duitse programma's in kleuren en zwart-wit en ontvangstmogelijkheid van zenders volgens het Belgisch Vlaams systeem alleen zwart/wit.

**...ONDER DEZE TOP-CONDITIES:
 2 WEKEN OP PROEF - TOT 1600,- INRUIL**

Wanneer u onderstaande coupon invult plaatsen wij voor zover onze voorraad strekt voor de duur van maximaal 2 weken, tijdens de Olympische Winterspelen, een Erres kleuren-TV bij u op proef. Bovendien geven wij tijdelijk tot f. 600,- inruilpremie voor uw zwart/wit TV.

COUPON
 Graag zou ik tussen 6 en 18 februari geheel vrijblijvend een Erres kleuren TV van u op proef ontvangen.

NAAM _____
ADRES _____
WOONPLAATS _____

Handtekening _____

'n TOP AANBIEDING VAN (hoe kan het anders)

H.J. v/d MEER & ZONEN
 MIDDELBURG   KORTE DELFT 32   TELF. 01180-3935

PZC 27 januari 1968.

Het bedrijf H.J. van der Meer in Vlissingen draaide de laatste jaren met verlies, in tegenstelling tot het zelfstandige bedrijf in Middelburg van J.L. de Keijzer.

In 1969 overleed Andries van Westen op 82-jarige leeftijd. Zijn kleinzoon Ds. Rob Kamermans zegt over hem: "Mijn grootvader was een te goed mens om een harde zakenman te kunnen zijn..."

Er waren geen opvolgers en de familie besloot het bedrijf in Vlissingen te verkopen:

Elektrobedrijf Van der Meer verkocht aan A. Boonman

VLISSINGEN — Het Vlissingse elektrotechnische bedrijf voorheen **Van der Meer & zn** in de Walstraat is inclusief inventaris verkocht. Per 1 december stapt de beheerder-vennoot **J. W. van der Grift** er officieel uit en zal het bedrijf in het vervolg onder de naam **Boonman** worden voortgezet.

Uitsluitend privéredenen zijn er de oorzaak van dat de heer Van der Grift het winkelbedrijf heeft overgedaan. Omdat de firma Boonman te Ovezande geen behoefte heeft aan personeelsuitbreiding, zijn de werknemers van Van der Meer & zn op één na, ontslagen. Alleen het verkoopstertje van de platenafdeling is in het bedrijf Boonman opgenomen.

Na een kleine interieursverandering zal de winkel omstreeks 18 december worden heropend. In de zaak Boonman zal men ook voor verlichting terecht kunnen.

PZC 26 november 1969.